

LESPAKKET

DE VLIEGENDE HOLLANDER

inleiding

Ik zal de Kaap ronden,
Al moet ik blijven varen tot
het einde der tijden!

DE VLEGENDE HOLLANDER

Deze opdracht gaat over de legende van de Vliegende Hollander, een spookschip dat de wereldzeeën bevaart. Voor deze opdracht moet je het stripboek *De Vliegende Hollander* gebruiken.

In 1602 werd de VOC opgericht, de Verenigde Oost-Indische Compagnie. Deze VOC voer met schepen van en naar Indië om handelswaar op te halen voor de Europese markt. Kapitein Van der Decken vaart ook op een schip van de VOC.

De VOC werd bestuurd door de Heren 17. Hiervan kwamen er 8 uit Amsterdam, 4 uit Zeeland, 1 uit Delft, 1 uit Rotterdam, 1 uit Hoorn en 1 uit Enkhuizen. De 17^e bestuurder kwam bij toerbeurt uit Zeeland of uit een van de andere kamers. Deze verdeling was gebaseerd op het geld dat de steden hadden ingelegd bij de oprichting van de VOC. Om bestuurder te kunnen zijn in een van de kamers, moest men een minimum geldbedrag hebben ingelegd. Voor Amsterdam was dat 6.000 gulden, voor de andere kamers was dit 3.000 gulden.

De VOC had een nieuw systeem om geld bij elkaar te brengen voor de handelsreis. Iedereen kon aandelen kopen in het bedrijf. Dat is eigenlijk een stukje van het bedrijf, omdat je geld stopt in het bedrijf. Als je veel geld had, kocht je veel aandelen. Maar je kon ook weinig aandelen kopen. Als de VOC winst maakte, kregen alle aandeelhouders een deel van de winst. De VOC was het eerste bedrijf dat dit zo deed.

vragen en opdrachten

1 De VOC voer naar Oost-Indië. Hoe noemen we dit gebied tegenwoordig?

2 Welke kamer is, gezien de verdeling van de Heren 17, de belangrijkste kamer van de VOC?

3 Waar kan je dat aan zien?

4 Toch heeft deze kamer niet alle macht. Leg uit waarom niet.

5 Op bladzijde 6 worden enkele producten genoemd die de VOC verhandelde. Schrijf 5 producten op en schrijf erbij uit welk gebied deze kwamen.

6 Waarom haalde de VOC deze producten helemaal daar vandaan?

OPDRACHT

A

De tekenaar heeft gebruikgemaakt van schilderijen en tekeningen uit de geschiedenis. Zoek de bladzijden op waar de volgende afbeeldingen te zien zijn en schrijf deze op.

vragen en opdrachten

7 De VOC had het monopolie op de handel met Oost-Indië. Wat is een monopolie?

8 Een aandeel van de VOC leverde in de 17^e eeuw ongeveer 400% rendement op. Dat wil zeggen dat je 400% winst maakte op jouw aandeel. Stel dat je een aandeel had gekocht van 10 gulden. Hoeveel kreeg je dan bij thuiskomst aan winst voor jouw aandeel?

9 Stel dat die reis mislukt was en de boot vergaan. Hoeveel geld was je dan kwijtgeraakt?

10 Geef een reden waarom mensen aandelen kochten van de VOC.

11 Ongenaë noemt nog een ander 'product'. Welk product verhandelt hij?

12 Deze handelswaar is meer een zaak voor de West-Indische Compagnie. Schrijf op welk gebied hiermee bedoeld wordt.

13 Uit welk werelddeel kwam dit 'product'?

14 Ongenaë gebruikt het woord 'kaffers'. Dit woord wordt nog steeds gebruikt. Leg uit wat het nu betekent. Denk ook eens aan het werkwoord uitkafferen.

15 Als Johan in het water valt, zegt Van der Decken: *'Hij zal verpletterd worden tussen wal en schip'*. Verklaar aan de hand van deze gebeurtenis het Nederlandse gezegde 'tussen wal en schip raken'.

16 De mast van Van der Decken wordt gerepareerd op de Vlaamse eilanden. Kijk naar het taalgebruik van de kolonisten. Uit welk land komen zij?

17 Wat zijn kolonisten eigenlijk voor mensen?

18 Tegenwoordig heten deze eilanden de Azoren. Zoek in een atlas op waar deze liggen.

19 De bemanning krijgt te maken met verbrand hennepgras. Waarom zou de piraat hennepgras in brand steken denk je?

een woordje uitleg

DE PIRATENVLAG

Op piratenvlaggen kwamen verschillende elementen voor, met allemaal een eigen betekenis. Het doodshoofd was het symbool voor de dood. Een skelet gaf een kwellende dood aan en een zandloper liet weten dat de tijd gekomen was. Een bloedend hart duidde op een langzame, pijnlijke dood en een dolk betekende een drang om te vechten.

De kleur van de vlag zelf was wit zonder opdruk, rood of zwart. Wit betekende in het algemeen een achtervolging, waarbij het slachtoffer zich nog over kon geven. Rood gaf aan dat iedereen die weerstand bood gedood werd en dat alles meegenomen werd. Bij een zwarte vlag was er soms nog tijd voor overgave, maar werd ook vaak direct aangevallen. Een zwarte vlag kon ook goed nieuws betekenen voor gevangenen, die dan kans hadden om bevrijd en meegenomen te worden.

Bekijk nogmaals de vlag van Zwartbaard en verklaar het gebruik van de symbolen en kleuren van zijn vlag.

vragen en opdrachten

- 20** De piraat Zwartbaard heeft echt bestaan. Hierboven zie je een gravure van hem. Hij stak een brandende lont onder zijn hoed als hij ging vechten; je kunt het zien op de gravure. Bedenk een reden waarom hij dat deed.

- 21** Als Kaleidon de bemanning bevrijd heeft, wordt hij achtervolgd door Zwartbaard. De Engelsman Maynard komt de Nederlanders te hulp. Waarom helpt Maynard hen?

- 22** Zwartbaard wordt door Maynard gedood. Het zou als volgt gegaan zijn:

Luitenant Robert Maynard gaf de piraat de genadeklap, nadat er al 5 maal op Zwartbaard geschoten was en de man 20 maal was doorstoken. Zijn hoofd werd afgehakt en op de boeg gehangen als trofee.

Hieronder zie je twee gravures over de dood van Zwartbaard. Kloppen de gravures met wat er in het verslag staat?

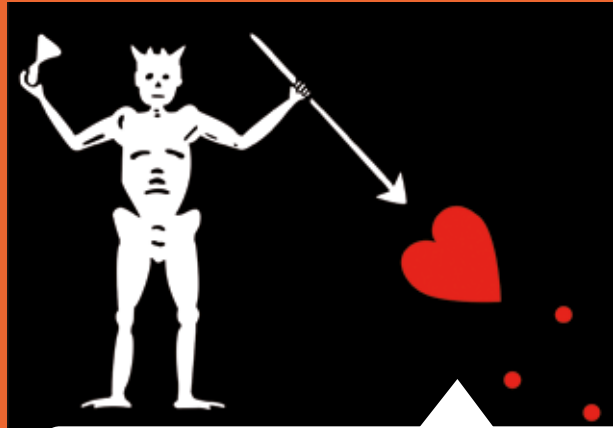

vragen en opdrachten

OPDRACHT

B

Hieronder zie je de piratenvlag van Zwartbaard. Vergelijk deze met de tekening in het stripboek. Heeft de tekenaar zich goed voorbereid?

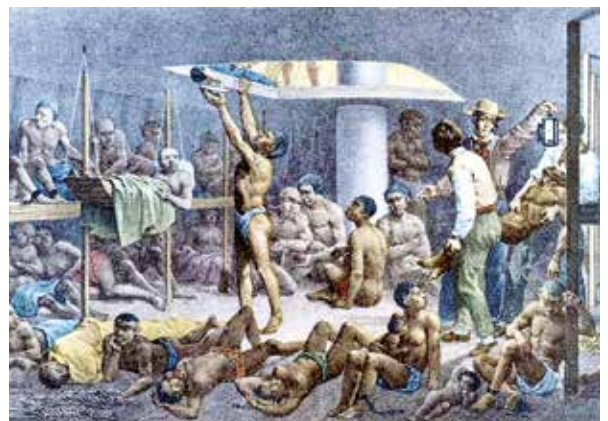

- 23** Willem van der Decken is op het schip van de 'Moren' gebracht. Uit welk land of welk gebied komen deze mensen?

- 24** De Genuese koopman Grillo zegt ballast overboord te gooien. Welke ballast bedoelt hij?

- 25** De slaven werden als producten in het scheepsruim vervoerd. Op bladzijde 30 van de strip zegt een van de slavenhandelaren dat ongeveer 20% onderweg sterft. Kijk naar bovenstaande afbeelding en geef een verklaring hoe dat komt.

- 26** Nog een andere afbeelding van een slavenschip. Vergelijk de twee afbeeldingen hier met de strip. Welk van de afbeeldingen lijkt het meeste op de manier hoe de slaven in de strip vervoerd werden?

een woordje uitleg

SLAVEN

Vooraf de WIC hield zich bezig met de slavenhandel. In 1889 schafte de Nederlandse regering de slavernij af voor de gebieden in het oosten, waaronder Nederlands-Indië.

Vier jaar later, in 1863, werd de slavernij ook in de West-Indische koloniën afgeschaft. In Europa was Nederland daarmee een van de laatste landen die de slavernij afschaften, op Portugal en Spanje na.

In totaal verscheepten de WIC en diverse particulieren rond de 450.000 slaven vanaf de West-Afrikaanse kust van de in totaal naar schatting 10 tot 11 miljoen slaven.

vragen en opdrachten

- 27** Lees de volgende tekst over de prijzen van de slaven:

De gezonde slaven werden niet bij opbod verkocht, maar tegen een vastgestelde prijs. Deze bedroeg voor een volwassen man of vrouw 100 peso's, later verhoogd tot 108 peso's. Kinderen kostten naar gelang hun leeftijd 1/3 of 2/3 van een volwassene (1 peso's is 1 euro).

Reken uit hoeveel een man, vrouw en een kind kostten om ze als slaaf aan te schaffen.

- 28** Bekijk de onderstaande kaart en schrijf op waar de meeste slaven vandaan kwamen.

- 29** Waar werden de meeste slaven weer verkocht?

- 30** Van der Decken is als slaaf werkzaam bij een Portugese plantagehouder. Wat is een plantagehouder?

- 31** Als Van der Decken ontsnapt is, komt hij te weten dat een Franse slavenhouder de slaven naar Batavia vervoerd heeft. Zoek op waar deze plek ligt.

- 32** Als Van der Decken in Batavia is, valt het hem op dat het lijkt op een Nederlandse provinciestad. Leg uit hoe dit komt.

- 33** Van der Decken wil varen op Paasmorgen, maar zijn bemanning waarschuwt hem. Waarom vinden zij dat Van der Decken niet moet uitvaren?

- 34** Van der Decken ontdekt dat de naam van de organisatie NOM iets heel anders betekent. Wat betekent het volgens hem?

vragen en opdrachten

35 Waar geeft de NOM veel geld aan uit volgens het onderzoek dat Saida en Willem Jan doen in het Scheepvaartmuseum te Amsterdam?

36 Wat gebeurt er met de vluchtelingen die door de NOM geholpen worden volgens Saida?

37 Vergelijk dit met het 'werk' dat de reder Ongenae deed. Wat valt je op?

38 Wat vindt Willem Jan echte rijkdom?

39 Hoe kan je deze 'rijkdom' zien in de achtergrond van het laatste plaatje?

40 Verklaar de titel van het stripboek: *Het VOC-complot*.

41 De Vliegende Hollander is een legende geworden. Wat is een legende?

42 Verklaar de naam 'de Vliegende Hollander'.

43 Volgens de legende kreeg het schip van Van der Decken bloedrode zeilen en zag het schip er zelf zwartgeblakerd uit. Van der Decken stuurde brieven naar zijn gezin en gaf deze mee met andere schepen. Deze schepen kwamen een sloep met drie lijkwitte mannen tegen die de brieven doorgaven. Klopt het stripverhaal met deze beschrijving? Wat klopt er wel en wat klopt er niet?

vragen en opdrachten

OPDRACHT

C

De Vliegende Hollander is op veel verschillende manieren afgebeeld. Op welk van deze 4 afbeeldingen wordt het schip als spookschip weergegeven?

Dit lespakket diept een aantal thema's uit het stripboek verder uit. Het is er op gericht leerlingen kennis te laten verwerven over de Verenigde Oost-Indische Compagnie. Een aantal thema's leent zich uitstekend voor een klassen-discussie. Bij sommige opdrachten hebben de leerlingen een atlas en een computer met internetverbinding nodig.

Het antwoordmodel van het lespakket staat op onze website www.eureducation.nl. U kunt het hier downloaden. Wij stellen het op prijs als u uw bevindingen met ons deelt via info@eureducation.nl.

Uitgave: © 2015 Stichting Eureducation

Website: www.eureducation.nl

Teksten: Janno van der Eem, docent Hartenlustschool
te Bloemendaal

Lay-out: Leuk Ontwerp!

Druk: Dukreuk B.V.